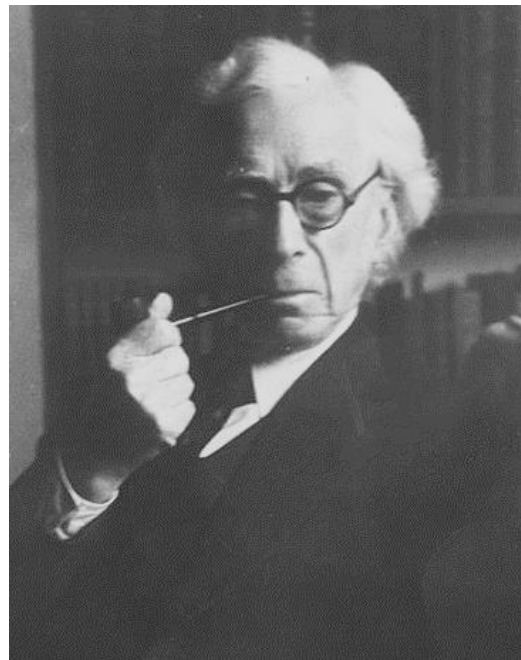

1948 Også en del av Hommelvikulykken

En skal være forsiktig med rangere luftfartsulykker. Noen blir likevel lagt i båser ut ifra omstendigheter, men mest med basis i antall omkomne. Men så har vi de som blir omtalt ofte fordi de hadde noe spesielt ved seg, f. eks at en eller annen kjendis var om bord. I min oppvekst var det ulykken på Hummelfjell den 7. november 1956 som ble «spesiell». Ikke på grunn av antall omkomne, 2 stk: en passasjer og flykapteinen. Det var kun 10 passasjerer med Heronflyet (LN-SUR), på Braathen SAFE's rute 253 fra Værnes til Fornebu. Årsak: trolig nedising. Det som gjorde denne ulykken så omtalt, var at vår kanskje første virkelige kjendis var om bord: Rolf Kirkvaag. Og det fører oss til dette kapitlets flyulykke i 1948 i Hommelvik, som igjen er et eksempel på en ulykke som fikk stor oppmerksomhet, fordi det også var en kjendis om bord. Forskjellen mellom disse ulykker var at sistnevnte ble mer kjent i ettertid, den hadde på et vis et etterslep, i og med at relaterte person om bord på en måte ikke ble virkelig kjendis før et par år etterpå da han mottok Nobelprisen i litteratur. Rett nok var han kjent for å ha sittet i fengsel som pasifist under ww1, laget mye bråk og støy - men Nobelprisen brakte ham fram i lyset også for allmennheten, slik at plutselig ble ulykken spolet opp igjen. Og det spesielle bildet av flyet etter ulykken ble også lett å huske. Personen det her siktes til er Bertrand Russell (1872-1970).

Ulykken i Hommelvik lørdag den 2. oktober 1948 hendte under innflygingen med et firemotors Sandringham, sjørutefly tilhørende Det Norske Luftfartsselskap (DNL), med registreringen LN-IAW. Det hadde døpenavnet: "Bukken Bruse". Om bord var det 38 passasjerer og en besetning på sju. Av disse 45 omkom 19 i ulykken, hvorav tre tilhørte besetningen. De omkomne passasjerene satt alle på ikke-røyk. Bertrand Russell selv kom ikke helt «uskadd» fra ulykken. Rett nok fysisk gikk det bra, men mange mener i ettertid at episoden med hans dokumentmappe ga ham en ripe i lakken. Det fortelles at Russell skulle ha vært mer opptatt med å få med seg dokumentmappen ut - enn å assistere andre. Du kan lese om ulykken i *Stjørdalens krønike* bind 2, side 171.

Bernhard Russell i 1954

Jeg har de siste årene kommet litt i kontakt med en dyktig lokalhistoriker og kulturperson fra Nordmøre, nemlig Kåre Folde. Han har matet meg med litt mer detaljerte opplysninger vedrørende de som var om bord i «Bukken Bruse» da flyet havarerte. Han forteller meg at et lite samfunn ute på Ertvågøya (uten s: gammel skrivemåte) nordøst av Kristiansund ble hardt rammet av flyulykken. Om bord i flyet var nemlig to søstre derfra, og som attpåtil hadde med hvert sitt barn. Den ene kvinnen var Huldeborg Langballe Gjerde, født Helle. Hun var 33 år gammel og omkom sammen med sin datter Kari Margareth, som var ett år og sju måneder. Så var det Gudlaug Western, født Helle, 30 år gammel, som hadde med sin datter Kristin på seks måneder. Gudlaug ble utdannet sykesøster i 1945 på Ullevål sykehus, og i 1946 ble hun gift med Knut Western som var lensmannsfullmektig i Nes. Men så, i 1947, ble Gudlaug enke da mannen døde av polio bare etter noen få ukers sykeleie. Datteren Kristin ble født på Stella Maris i Kristiansund etter at faren var død. Gudlaug var nå på reise hjem til Vågosen etter et besøk hos mannens familie i Fetsund. Hun og mannen hadde, i henhold til min kilde Kåre

Folde, inngått en avtale at de skulle gravlegges i lag når den tid kom. Ingen kunne forestille seg at dette skulle skje bare ett år etter og i tillegg sammen med deres eneste barn. Det som omtales i dette avsnittet, griper vel de fleste av oss ved hjerteroten. Det gir ettertanke.

F.v: Huldeborg Langballe Gjerde, født Helle, med datteren Kari Margareth og Gudlaug Westeren, født Helle, med datteren Kristin (Foto: Schröder)

Huldeborg hadde blitt med søster si. De hadde blitt forsinket på hjemreisen og skulle egentlig ta toget fra Oslo til Trondheim onsdagen før ulykken. Hun hadde gått på folkehøgskole i Romsdalen og husmorskole på Gyl. Hun ble gift med Johannes Gjerde, også han fra Ertvågøya. De var bosatt i Trondheim da ulykken inntraff, hvor Huldeborg var hjemmeværende hustru/husmor. I tillegg til datteren Kari Margareth hadde hun og Johannes sønnen Einar på sju år. Ingen låste opp døra da han kom hjem fra skolen den dagen. Han hadde mistet moren, en søster, en tante og et søskenbarn så uventet og tragisk. Da han la seg den kvelden var det ingen som trøstet. Han måtte selv gå videre gjennom den lange dagen og natten. Men det var andre skjebner også tilknyttet havariet. Det var en som kom for sent til flyavgangen og det var en annen som byttet flybilletten og tok toget i stedet. Når vi tenker på de to søstrene med hvert sitt barn, skal det nevnes at om bord i flyet også var en annen mor,

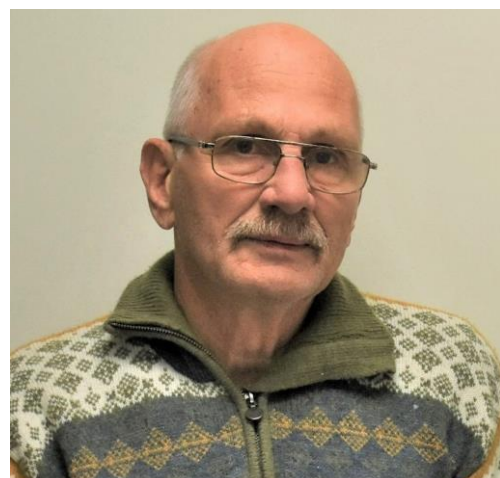
Adresseavisen

fru Tanke fra Tromsø, som også omkom sammen med sin lille baby. Ja, det tar liksom ikke slutt her for oss som lesere, vi lar oss berøre - spesielt når barn er involvert - det minner oss om de reelle håp og verdier, det vi er her på jordkloden for.

Så var det Dr. Anna Katherine Holter fra Bodø. Hun hadde vært i Oslo og gjennomgått en operasjon. På vei ned mot Hommelvik satt hun og leste i instruksjonsheftet om hvordan passasjerene skulle forholde seg dersom det inntraff en hendelse. Det er det ikke mange som gjør i dag! Hun sa etter ulykken at dette reddet henne, samtidig som hun var takknemlig for at hun var så liten og slank at hun kunne komme seg ut gjennom det lille vinduet hun satt ved. Det er trolig at hennes årvåkenhet og oppfattelsesevne reddet flere fra å drukne.

Og så var det høyesterettsadvokat Andreas Claussen, som ikke kunne svømme - men fikk tak i skulderstopningen på dressen til kjøpmann Fredheim fra Andenes, og ble dratt av sistnevnte bort til båten. Advokaten satt i styret i DNL og kom fra styremøte i Oslo. Han fortalte senere til Adresseavisen hvordan en av mannskapet rolig og beroligende hjalp passasjerene ut av flyet. ”*Heltemodig*”, var karakteristikken Claussen ga, da han mener at dette besetningsmedlemmet druknet selv etter å ha reddet så mange. Og opp i alt dette har jeg nå med vilje glemt Bertrand Russell.

Kåre Folde, kilde - og meget dyktig kulturpersonlighet fra Aure (Foto: Tidens krav, Kr.sund)

Kapteinen på «Bukken bruse» var nok sikkert en erfaren og dyktig pilot, men de kan også feile. Og når det skjer, skal et omdømme ikke reddes av tidligere bragder. Jeg savner en sterkere kritikk av de valg som ble tatt. Det er ikke i uvær en foretar det uprøvde. Kommisjonen slår fast at det ble foretatt valg som ikke var i samsvar med de regler som gjaldt. Det er vel i seg selv ganske alvorlig. Ulykkens omfang var betydelig, men fikk ingen påvirkning for senere tildeling av fortjenstmedalje i gull, så det kan kanskje tyde på at pilotens bedømming var forståelig og «menneskelig». Og «*tiden var en annen*», for å bruke et litt forslitt uttrykk. En erstatningssak mot Staten ga full frifinnelse i Strinda- og Selbu herredsrett den 22. desember 1951. Men, det ligger likevel «et men» der et sted - og 19 menneskeliv og pårørende gir mye smerte.

Men det slutter ikke der hva gjelder lokal tilknytning. For noen år siden var jeg på vei ut av en butikk her i Stjørdal, da jeg ble stanset av en ikke ukjent lege i vår region. Han kunne fortelle om en gjenstand de hadde hjemme, med tilknytning nettopp til ulykken med «Bukken Bruse». Jeg var meget stresset og hadde det temmelig travelt, så jeg oppfattet kun noen bruddstykker. Men noen dager senere kom jeg på «saken», ble mer nysgjerrig - og har siden forsøkt å oppnå kontakt. Har ikke lyktes - og har nå gitt opp. Så dermed gikk vi dessverre glipp av flere mulige relasjoner til ulykken i Hommelvik.